

**Інститут психології імені Г.С. Костюка
НАПН України**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ:**

**Збірник наукових праць Інституту психології
імені Г.С. Костюка НАПН України**

Том XI

**ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ
ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ**

Випуск 13

Київ – 2015

Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2015. – Том. XI: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Випуск 13. – 400 с.

Головний редактор:

дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор
С.Д. Максименко

Заступник головного редактора: дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор **Н.В. Чепелєва**

Відповідальні секретарі: канд. психол. наук, ст.н.с. **Н.В. Слободяник** (друкована версія), канд. психол. наук, ст.н.с. **О.Л. Вернік** (електронна версія).

Редакційна колегія:

Моляко В.О., дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Балл Г.О.**, член-кореспондент НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Карамушка Л.М.**, член-кореспондент НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Смульсон М.Л.**, член-кореспондент НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Кокун О.М.**, доктор психол. наук, професор; **Максимова Н.Ю.**, доктор психол. наук, професор; **Москаленко В.В.**, доктор філос. наук, професор; **Піроженко Т.О.**, доктор психол. наук, професор; **Швалб Ю.М.**, доктор психол. наук, професор; **Музика О.Л.**, канд. психол. наук, професор; **Кісарчук З.Г.**, канд. психол. наук, ст.н.с.; **Терещук А.Д.**, канд. психол. наук, ст.н.с.

Члени міжнародної редакційної колегії:

Антон Фабіан, професор, доктор габілітований, завідувач кафедри соціальної роботи, Університет Павла Йозефа Шафарика в Кошицях (Словаччина); **Марек Палюх**, професор надзвичайний, доктор габілітований гуманітарних наук, завідувач кафедри соціальної педагогіки в Інституті педагогіки Жешівського університету (Польща); **Євген Глива**, професор, доктор філософських наук з психології, іноземний член НАПН України, (Австралія); **Роман Трач**, професор, доктор філософських наук, іноземний член НАПН України (США); **Альфред Прітц**, професор, доктор з психології та педагогіки, ректор університету ім. Зігмунда Фрейда (Австрія).

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.
(протокол № 9 від 22.10.2015 р.)*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17847-669ЗПР від 10.06.2011*

*Збірник внесено до Переліку наукових фахових видань України в галузі психологічних наук
(Наказ МОН України № 1021 від 7.10.2015 р.)*

З М І С Т

Вольнова Л.М. Виявлення ознак важковиховуваності у підлітків як основа профілактики їх девіантної поведінки	6
Гладій Г.І. Основи процесів мислення проблемної молоді, яка звільняється з місць позбавлення волі	15
Грись А.М. Психологічні механізми функціонування образу Я у осіб з різними типами характеру	22
Данильченко Т.В. Соціально-психологічний тренінг як засіб підвищення суб'єктивного соціального благополуччя	31
Дуркалевич І.В. Соціально-культурний чинник як детермінанта агресії підлітків із заробітчанських сімей	40
Дьоміна Г.А. Комунікабельність майбутніх фахівців соціальної сфери, що працюватимуть з девіантами	52
Красілова Ю.М. Особливості мотиваційної сфери неповнолітніх засуджених	59
Лєскова Л.Ф. Проблема професійної соціалізації особистості в системі управління соціальною роботою	71
Литвинчук Л.М. Застосування методів музикотерапії як метод підвищення адаптаційної здатності організму осіб, хворих на наркоманію	79
Максим О.В. Особливості адаптації дезадаптованих неповнолітніх до соціокультурного середовища	88
Максимова Н.Ю. Розлучення батьків як фактор девіантної поведінки дітей	97
Манілов І.Ф. Комплексна сугестивна психокорекція девіантної поведінки юнаків та підлітків	105
Мельничук О.Б. Інтелектуальна складова професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи з девіантами	115
Мельничук Т.І. Особливості економічної соціалізації дітей в прийомних сім'ях	125
Меркулова Ю.В. Особливості медіації під час проведення переговорів про примирення сторін в юридичному конфлікті	134
Мицько В.М. Семантико-статистичний аналіз вживання лексеми «насилля» користувачами веб-сайтів	143
Мірошниченко О.М. Організація соціально-виховної та психологічної роботи з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті із законом	152

Недибалюк О.С. Визначення ресоціалізаційного потенціалу неповнолітніх засуджених	160
Некіз Т.А. Профілактика емоційного вигорання психолога у процесі роботи з девіантними підлітками	170
Новікова К.М. Роль психологічної установки у формуванні девіантної поведінки	178
Павлюк М.М. Феномен самостійності в контексті адаптивних процесів	187
Попелюшко Р.П. Особливості психологічної реабілітації учасників бойових дій засобами природничої рекреації ¹⁹⁶	198
Прахова С.А. Психологічна природа, зміст та структура феномену фрустрації	207
Ростомова Л.М., Яковенко С.І. Феномен ненависті й питання формування толерантності у стосунках між дітьми	217
Рябовол Т.А. Психологічна травма – детермінанта порушень у структурі емпатійного механізму	228
Синишина В.М. Реабілітація учасників АТО методами психологічної допомоги	237
Соломка Е.Т., Михайлишин У.Б. Психологічні особливості Інтернет-залежності в ранньому юнацькому віці	247
Старков Д.Ю. Психогенні фактори та техніки нейтралізації потягу до вживання психотропних речових у хімічних адиктів	256
Старова Ю.В. Методичні рекомендації щодо психологічного супроводу професійної підготовки менеджерів туристичного бізнесу	268
Терещук А.Д. Дослідження особливостей афективної організації поведінки дітей із затримкою психічного розвитку	276
Ткач Б.М. Девіантна поведінка: еволюційно-нейропсихологічний підхід	284
Товстокура Ю.В. Легітимація «іншого як інакшого» у комунікативному просторі спільнот: конструювання нової ідентичності	295
Тягур В.М. Використання ідей Г. Кершенштейнера в розвитку особистості учнів сучасної школи	304
Тягур Л.М. Сендплей – метод позитивного впливу на психічний розвиток дитини дошкільного віку	315
Угрин О.Г. Статеві особливості осіб з різним рівнем готовності до професійної самореалізації	324
Уханова А.И. Родительское участие как фактор психического здоровья украинских подростков	332

Федоровічева О.Л. Ресурси психодрами у контексті адаптації дітей-переселенців у процесі вивчення географії	347
Хомчук О.П. Теоретичне обґрунтування формувального експерименту з розвитку впевненості у собі в підлітків	355
Чопик С.В. Роль рівня домагань у процесі адаптації особистості в соціумі	364
Широкая А.О., Кузьо І.М., Кубай І.А., Франчук А.О. Особливості інтелекту безпритульних та бездоглядних дітей	372
Shcherbyna-Pryluka V.M., & Shykulenko A.V. Some aspects of harmonization of emotional sphere of adolescents with deviant behavior (Деякі аспекти гармонізації емоційної сфери підлітків з девіантною поведінкою)	382
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	394
CONTENTS	397

УДК 159.923.5

**СЕМАНТИКО-СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ ЛЕКСЕМИ
«НАСИЛЛЯ» КОРИСТУВАЧАМИ ВЕБ-САЙТІВ**

Мицько В. М.,

кандидат психологічних наук, доцент, докторант Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна

Життя сучасної людини все більше стає пов'язане із новою формою соціальної реальності – віртуальним комунікативним середовищем. Вивчення реальних суспільних процесів та їхнього значення у становленні особистості неможливе без врахування колосального як деструктивного, так і конструктивного впливу віртуального світу комунікації. У статті представлені результати контент-аналізу семантичної категорії «насилля» у віртуальному комунікативному середовищі за частотою її використання у деяких типах Інтернет-ресурсів та в площині загального переважання за окремими веб-сайтами. Стаття містить порівняльні результати трьох етапів емпіричного дослідження, проведеного у різні часові проміжки (2013, 2014, 2015рр.) на основі вибірки сформованої з авторів та відвідувачів різноманітних Інтернет-сайтів.

Ключові слова: *насилля, віртуальне комунікативне середовище, контент-аналіз, Інтернет-ресурси, веб-сайти, веб-форуми, соціальні мережі, блоги.*

Постановка проблеми. Для більшості сучасних людей соціокультурний простір неодмінно складається із віртуального комунікативного середовища як складової особистісного самопредставлення і самотворення. Нова соціальна віртуальна реальність, як ніколи точно, відображає реальний соціум і визначає шляхи його перетворення. Відповідно магістральні суспільні тенденції, настрої, переживання можна вивчати через соціальні мережі, приватні сайти, сферу діяльності блогерів, Інтернет-ЗМІ, різноманітні види чатів та форумів з обговорення певних проблем.

Віртуальний комунікативний простір як нова форма соціальної реальності, звісно, не позбавлений усіх негативних явищ реального соціального світу. Для більшості активних користувачів Інтернету питання деструктивних явищ в мережі, таких як зростання озлобленості, ворожості, агресії, насилля не потребують спеціальної емпіричної верифікації. Запитання виникають при спробах виявити й описати психологічні та психосоціальні чинники, процеси і механізми, основні тенденції та ймовірні наслідки девіантної поведінки людини чи групи людей у віртуальному просторі. Інтернет-середовище має різноспрямований вплив на психічну активність, емоційну та поведінкову сфери особистості. У зв'язку з чим вивчення його впливу, модальності має важливе прикладне значення.

Представлені у статті результати дослідження є частиною більшої за змістом емпіричної розвідки, що реалізується на україномовній та російськомовній вибірці користувачів веб-сайтів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За останні роки у світі з'явилася серія публікацій аналітичного та емпіричного змісту, проблематика яких пов'язана з питаннями девіантної поведінки в Інтернет-

середовищі, C.A. Anderson, K.E. Dill [5] M.L. Ybarra [12], J. Finn [6], E.M. Alexy у співавт. [4], J.W. Patchin, S. Hinduja [9], C. MacDonald, B. Roberts-Pittman [8], N. Turan у співавт. [10], J. Wang у співавт. [11], D. Goebert у співавт. [7].

Аналізуючи прояви девіацій в глобальній системі Інтернет, Е.М. Alexy у співавт. [4], М.Л. Ybarra [12], J. Finn [6] майже одноставно у висновку, що агресія є наслідком двох видів слабкостей – індивідуальної (страх, сором, психологічні комплекси) або соціального безсилля (безправ'я, соціальна несправедливість, правове свавілля).

Констатований дослідниками деструктивний вплив Інтернет-середовища на емоційні реакції користувачів водночас не розкриває всього спектру змістових аспектів цього впливу. Саме тому ми провели вивчення частоти використання слів-маркерів, що описують деструктивні тенденції (ворожість, агресію, насилля) у віртуальному комунікативному просторі за допомогою контент-аналізу.

Метою статті є представлення результатів дослідження частоти використання семантичної категорій «насилля» та її супутніх слів-маркерів користувачами веб-сайтів.

Методика дослідження. В соціологічних і психологічних науках прийнято розрізняти основні види аналізу документів: якісний або традиційний і кількісний, який згідно з міжнародною класифікацією називають контент-аналізом. Контент-аналіз являє собою переведення у кількісні показники масиву текстової інформації. Даний вид аналізу якнайзручніше підійшов для нашого дослідження, оскільки давав можливість охопити значну кількість різнопланової інформації, об'єднану заданою категорією.

Контент-аналіз усього масиву віртуальної інформації був здійснений за частотою використання користувачами різних веб-сайтів деструктивної категорії «насилля». Одиницями контент-аналізу стало саме поняття «насилля» і супутні слова-маркери – «знуцання», «жорстокість», «побиття», «погрози» та ін. Ці категорії були «закладені» в пошуковій системі по чергово українською і російською мовами, а результати збережені для подальшого аналізу.

Об'єктом вивчення стали текстові повідомлення, відеозвернення, статті, обговорення, коментарі, розміщені на Інтернет-ресурсах. Дослідження носило характер емпіричної розвідки і не мало на меті підтвердження чи спростування провідної гіпотези.

Основним **завданням** дослідження були: 1) виявлення характеру розповсюдження і використання означеної семантичної категорії за типами Інтернет-ресурсів і 2) відстеження основних тенденцій використання досліджуваної категорії в Інтернеті через порівняння отримуваних щорічних даних.

Емпіричні дані щодо частоти та характеру згадування про насилля у віртуальному комунікативному середовищі були отримані в ході трьох етапів дослідження здійснених у період з 04.03.2013 по 24.03.2013 року, із 05.03.2014 по 25.03.2014 року та із 02.03.2015 по 22.03.2015 року. Базовими пошуковими системами були обрані Google, Yahoo та Яндекс.

При обробці даних частково був використаний комп'ютерний контент-аналіз (програма ContentAnalyzer v0.52).

Кожну із виявлених кількісних одиниць параметрів було співвіднесено з кількістю *потенційних віртуальних учасників* обговорення зазначеної проблематики. Отже, підраховувалася як кількість згадувань досліджуваних категорій, так і кількість осіб, ангажованих цією проблемою.

Потенційний віртуальний учасник обговорення визначався за кількістю відвідувачів певного віртуального Інтернет-ресурсу (переважно інформацію можна отримати внизу чи вгорі Інтернет-сторінки (вона використовується модераторами, адміністраторами для констатації популярності сайту, блогу, форуму тощо) або ж шляхом підрахунків коментарів, залишених відвідувачами).

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно зі статистичними даними, отриманими з універсальної Інтернет-енциклопедії «Вікіпедія», сайтів і інформаційних ресурсів Liveinternet, lenta.ru, NewsRu.com, Фокус.ua, unian.ua, ua-web.com.ua тощо, орієнтовна кількість користувачів Інтернету в пострадянських країнах становить 92 млн. 825 тис. людей (34,4% від загальної кількості у світі), приблизна кількість створених і реально діючих сайтів у межах 15 млн.; щорічно діють близько 8 тис. веб-форумів і 2,5 тис. чатів. Наближена кількість зареєстрованих блогів 134 тис. в межах країн співдружності. Водночас за даними «Вікіпедії», тільки в межах східноєвропейського контенту місячна аудиторія Інтернет-ЗМІ становить близько 85 млн. осіб, при цьому кількість діючих медіа-сайтів дорівнює 15844 і збільшується на 15 – 20% щорічно. За даними сайту smmagazine.ru щомісячна аудиторія п'яти найбільш популярних на пострадянському просторі соціальних мереж (Вконтакте, Однокласники, МойМир, Facebook, Twitter) на час проведення дослідження становила близько 78 млн. користувачів.

За результатами проведеного емпіричного дослідження методом контент-аналізу у 2013 році нами було виявлено 393662 одиниці (випадки згадування чи обговорення) досліджуваної категорії, що становило 0,97% від загальної кількості «тем», «проблем», якими переймалися користувачі Інтернету в даному році. Повторне дослідження у 2014 році дало змогу виявити значне збільшення кількості випадків згадування чи обговорення теми насилля, що загалом склало 3377192 і становило 10,64% від загальної кількості «тем» і «проблем», які були актуальними для віртуального комунікативного співтовариства. У порівнянні із 2013 роком використання слова-маркеру «насилля» інтернет-аудиторією збільшилося у 8,5 разів. Продовження дослідження у 2015 році дало змогу виявити незначне зменшення кількості використання семантичної категорії «насилля» загалом, відносно усього досліджуваного соціокультурного простору інтернет-середовища. Було налічено 2491994 одиниці згадування чи обговорення тем насильницького характеру, що становило приблизно 7,45% від загальної кількості згадуваних проблем (див. табл. 1 і 2).

Таблиця 1

Кількісні показники частоти згадувань семантичної категорії «насилля» за типами Інтернет-ресурсів.

Семантичні категорії	Типи Інтернет-ресурсів						Всього
	Приватні сайти (n=32 млн. осіб)	Веб-форуми (n=6 млн. осіб)	Чати (n=2,2 млн. осіб)	Блоги (n=27 млн. осіб)	Інтернет-ЗМІ (n=85 млн. осіб)	Соціальні мережі (n=78 млн. осіб)	
Насилля (2013)	41801	12040	1083	72216	229674	36848	393662
Насилля (2014)	73749	88551	71098	733016	943713	1467065	3377192
Насилля (2015)	55332	71014	39693	585508	912836	827611	2491994
Всього	170882	171605	111874	1390740	2086223	2331524	6262848

Таблиця 2

Відсоткові показники частоти згадувань семантичної категорії «насилля» за типами Інтернет-ресурсів.

Семантичні категорії	Типи Інтернет-ресурсів						Всього (%)
	Приватні сайти (n=32 млн. осіб)	Веб-форуми (n=6 млн. осіб)	Чати (n=2.2 млн. осіб)	Блоги (n=27 млн. осіб)	Інтернет-ЗМІ (n=85 млн. осіб)	Соціальні мережі (n=78 млн. осіб)	
Насилля (2013)	0.13	0.2	0.05	0.27	0.27	0.05	0.97
Насилля (2014)	0.23	1.48	3.23	2.71	1.11	1.88	10.64
Насилля (2015)	0.17	1.18	1.8	2.17	1.07	1.06	7.45
Всього (%)	0.53	2.86	5.08	5.15	2.45	2.99	19.06

Аналіз отриманих результатів за типами Інтернет-ресурсів дав можливість виявити наступне: у 2013 році використання категорії «насилля» найчастіше зустрічається серед блогерів (0,27%), а також авторів і дописувачів Інтернет-ЗМІ (0,27%) [1]. Слід враховувати, що на веб-форумах, так само як і в режимі чату, більшість коментарів, вражень, думок виникають і подаються спонтанно, іноді як певний вид реакції, не завжди обдуманий, іноді спонтанний, провокативний чи спровокований; і водночас доволі щирий, відвертий і такий, що адекватно відображає думки та настрої суспільства.

Значний відсоток згадувань про насилля був виявлений серед учасників веб-форумів (0,2%). Доволі часто ця категорія використовувалася на приватних сайтах (0,13%), особливо зі «спеціалізованою» політичною чи кримінальною тематикою. Слід зазначити, що приватні сайти бувають різного змісту, спрямованості і переважно виконують різні завдання – від

реклами і продажу конкретних товарів та послуг до презентації приватних думок, ідей, висунення пропозицій і навіть претензій.

Протилежні результати було виявлено при дослідженні частоти використання категорії «насилля» відвідувачами чатів та он-лайнних соціальних мереж. Тут відсоток вживання слова «насилля» найменший – по 0,05% у порівнянні з іншими Інтернет-ресурсами. Було помічено, що учасники спілкування у чатах та соціальних мережах використовують видозмінені слова, слова-замінники, завуальовані погрози і натяки, часто сленг. Тому більшість слів, що містили прямі агресивні репліки, погрози, вороже ставлення неможливо було представити як категорії контент-аналізу. Крім цього, вік учасників спілкування у чаті є переважно молодшим за вік відвідувачів інших Інтернет-ресурсів.

Відзначимо також, що у 2013 році теми статей і рубрик, присвячених агресії та насиллю, разом у блогосфері та Інтернет-ЗМІ займали більше як піввідсотка. Це доволі високий показник, враховуючи велику кількість відвідувачів і дописувачів цих сайтів (112 млн. осіб). На момент проведення дослідження у 2013 році важко було стверджувати, чи готові були люди, які так часто говорили про насилля, здійснювати його, однак загальне лояльне ставлення і сприйняття насилля як способу розв'язання суспільних проблем для багатьох поставали нормою.

Дослідження частоти використання користувачами Інтернету семантичної категорії «насилля» у березні 2014 року виявило, що 10,64 % від загальної кількості запитів, коментарів та обговорюваних проблем в Інтернеті були пов'язані саме із цим словом-маркером. Вражаючими є порівняння з результатами дослідження минулого року, де відсоткова частка використання даної категорії не перевищує 1%; таким чином, протягом року використання даного слова на просторах Інтернету збільшилося у 10,5 разів [2].

Результати контент-аналізу категорії «насилля» в Інтернет-середовищі, отримані у 2014 році, виявили, що найбільш активно обговорювали теми і проблеми, пов'язані з даною категорією, на чатах (3,23%). Порівняно із даними 2013 року, коли теми і проблеми насилля були не настільки актуальними для учасників чатів (0,05%), міра зацікавленості цією проблематикою зросла у 64,5 рази. Якщо врахувати, що чати є найбільш рефлексивною формою Інтернет-комунікації, то можна вважати такі результати об'єктивним відображенням зміни суспільних настроїв.

Згідно з отриманими результатами 2013 року насилля було актуальною темою для професійних (ЗМІ) та напівпрофесійних (блогери) журналістів, у 2014 році насилля стало темою соціально активної частини населення, якими вважаються учасники форумів (1,48%) та ті ж таки блогери (2,71%), при цьому рівень зацікавленості як в одних, так і в інших зріс у 7,5 і 10 разів відповідно. Якщо асоціювати приватні сайти із бізнесом, сферою послуг, рекламною діяльністю і т. ін., відсоток згадувань про насилля та насильницькі дії у 2014 році цілком очікувано виявився нижчим (0,23%) за показники інших Інтернет-ресурсів. Проте у порівнянні із тим ж 2013 роком зріс майже у два рази.

Учасники он-лайнних соціальних мереж також продемонстрували значну негативну динаміку використання слова-маркера «насилля» у бік

збільшення. Так, у 2013 році відсоток використання даної семантичної категорії не перевищував 0,05% від загальної кількості обговорюваних тем і проблем в соціальних мережах і був одним з найнижчих серед Інтернет-сервісів. Проте вже у 2014 році спостерігалось значне його зростання до 1,88%, що у 37,5 разів більше за попереднє значення. Власне, і блогосфера, і обговорення проблем на чатах є одними з найбільш реактивних рефлексивних форм присутності людей в Інтернеті, тому дані результати цілком можна пояснити трагічними подіями: результатами соціальних потрясінь внаслідок Революції Гідності, початком неоголошеної війни Росії проти незалежної політики нашої держави.

Згідно результатів третього етапу семантико-статистичного дослідження живання лексеми «насилля» користувачами вітчизняних веб-сайтів, проведеного у березні 2015 року, кількість виявлених одиниць використання означеної категорії та її супутніх слів-маркерів становила 2491994, що у відсотковому обчисленні склало 7,45% від суми залишених повідомлень, коментарів, дописів у комунікативному Інтернет-середовищі. Таким чином, кількість обговорюваних тем і проблем, пов'язаних з насиллям та діями насильницького характеру, у порівнянні із 2014 роком, зменшилася майже на 30%; відносно 2013 року статистичні показники обговорення і згадування про насилля все ж залишаються високими і переважають останні у 7,5 разів.

В поточному році теми пов'язані з насиллям переважали у повідомленнях та коментарях блогерів (2,17%), а також учасників чатів (1,8%), що вказує на соціальний запит відносно тем подібного характеру. Звертає увагу й те, що відсоткове зменшення кількості згадувань про насилля продемонстрували найбільш реакційні за своєю спрямованістю форми Інтернет-присутності – веб-форуми і чати – -44% і -20% відповідно. Таке ж зменшення спостерігаємо і в активності учасників соціальних мереж – -43%. Вважаємо, що таким чином суспільство демонструє певну «втому» від деструктивних процесів у країні, війни, переймаючись іншими, можливо, не менш важливими проблемами. Нажаль обмеженість нашого дослідження означеними критеріями не дозволяє виявити характер зміни соціальних пріоритетів.

Таким чином, згідно отриманих результатів 2015 року, спостерігається значне зменшення кількості згадувань та обговорень тематики насилля за усіма типами Інтернет-ресурсів, окрім інформаційних (блоги, Інтернет-ЗМІ), де виявлено зменшення на 19% і 3,6% відповідно. Вважаємо, що інформаційні ресурси до певної міри «штучно» підтримують зацікавленість тематикою насильницького характеру і не завжди відповідають актуальним запитам суспільства.

Висновки. Застосування комп'ютерного контент-аналізу з метою дослідження поширеності та варіативності використання користувачами Інтернету деструктивної категорії «насилля» підтвердило його ефективність з огляду на отриманий змістовний емпіричний матеріал. Найбільш активно тему насилля обговорюють учасники чатів і блогів. Найменше – адміністратори та відвідувачі соціальних мереж, веб-форумів, Інтернет-ЗМІ та приватних сайтів. Дані тенденції були ідентичними протягом трьох етапів дослідження. Спілкування в режимах чатів та веб-форумів вирізняється

переважанням упереджених, тенденційних реакцій, що позначається на частоті використання учасниками цих Інтернет-ресурсів деструктивної категорії «насилля». Впродовж трьох досліджуваних періодів відзначаємо найбільшу варіативність у використанні деструктивної категорії «насилля» за чатами та блогами. За результатами порівняння трьох діагностичних зрізів дослідження поширеності використання користувачами Інтернету семантичної категорії «насилля» можна констатувати: за останні два роки в мережі різко збільшилася кількість обговорюваних тем і проблем, пов'язаних з насиллям; найвищі показники обговорення тем пов'язаних із насиллям були зафіксовані у 2014 році; протягом останнього року ці теми залишилися незмінно домінуючими у медіа-сфері (Інтернет-ЗМІ, блоги), незважаючи на деяку позитивну динаміку. Отриманий багатий емпіричний матеріал, звісно, потребує подальшого аналізу й уточнення.

Обмеження дослідження: 1) дослідження побудоване на основі комп'ютерного контент-аналізу однієї деструктивної семантичної категорії не дозволяє у повній мірі робити висновки про стан стурбованості суспільства проблемою насилля, 2) попри достатній обсяг вибірки та тривалість відбору емпіричних даних результати дослідження не можуть вважатися абсолютними для усього вітчизняного соціокультурного простору у зв'язку із певними обмеженнями та недосконалістю сучасних Інтернет-технологій, 3) у дослідженні не бралися до уваги інші види Інтернет-ресурсів та певна співмірність між зазначеними, що могло, також, вплинути на підсумкові результати.

Перспективним напрямком роботи є розширення базових категорій контент-аналізу та проведення статистично-математичного аналізу отриманих результатів.

Список використаних джерел:

1. Мицько В.М. Дослідження частоти використання деяких деструктивних категорій користувачами веб-сайтів / В. М. Мицько // Проблеми гуманітарних наук: Збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – Випуск тридцять третій. Психологія. – С. 221 – 231.
2. Мицько В.М. Семантико-статистичний аналіз вживання «деструктивних» лексем користувачами веб-сайтів / В. М. Мицько // Психологія особистості: науковий теоретико-методологічний і прикладний психологічний журнал (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»). – 2014. – № 1 (5). – С. 67 – 80.
3. Ураева Г.Е. Опыт переживания онлайн-агрессии у молодых взрослых: современное состояние и перспективы исследования проблемы / Г. Е. Ураева, О. Н. Боголюбова // Психологические исследования. – 2013. – № 6 (27), 12. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psystudy.ru>.
4. Alexy E.M., Burgess A.W., Baker T., Smoyak S.A. Perceptions of cyber stalking among college students. Brief Treatment and Crisis Intervention, 2005, 5(3), P. 279 – 289.
5. Anderson C.A., Dill K.E. Video Games and Aggressive Thoughts, Feelings, and Behavior in the Laboratory and in Life. Journal of Personality and Social Psychology, 2000, 78, P. 772 – 790.

6. Finn J. A survey of online harassment at a university campus. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(4), 2004, 468 – 483.
7. Goebert D., Else I., Matsu C., Chung-Do J., Chang J.Y. The Impact of cyberbullying on substance use and mental health in a multiethnic sample. *Matern Child Health*, 2011, 15(8), P. 1282 – 1286.
8. MacDonald C., Roberts-Pittman B. Cyberbullying among college students: prevalence and demographic differences. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2010, Vol. 9, P. 2003 – 2009.
9. Patchin J.W., Hinduja S. Cyberbullying and self-esteem. *Journal of School Health*, 2010, 80(12), P. 614 – 621.
10. Turan N., Polat O., Karapirli M., Uysal C., Turan S.G. The new violence type of the era: Cyber bullying among university students. *Violence among university students. Neurology, Psychiatry and Brain Research*, 2011, 17(1), P. 21 – 26.
11. Wang J., Nansel T.R., Iannotti R.J. Cyber and traditional bullying: differential association with depression. *Journal of Adolescent Health*, 2011, 48(4), P. 415 – 417.
12. Ybarra M.L. Linkages between depressive symptomatology and internet harassment among young regular internet users. *Cyber Psychology and Behavior*, 7(2), 2004, P. 247 – 257.

REFERENCES

1. Mytsko, V.M. (2014). Doslidzhennia chastoty vykorystannia deiakyh destruktyvnyh kategorii korystuvachamy veb-saitiv [Study of the frequency of using of certain destructive categories by website users] *Problemy gumanitarnykh nauk. Psihologija.– The Problems Humanities. Psychology*, Vol. 33, 221-231. Drohobych: Redakciino-vydavnychiy viddil DDPU imeni Ivana Franka [in Ukraine].
2. Mytsko, V.M. (2014). Semantyko-statystychnyj analiz vzhyvannja «destruktyvnyh» leksem korystuvachamy veb-sajtiv [Semantic and statistical analysis of use of destructive lexems by website users]. *Psychologija osobystosti – Personality Psychology*, Vol. 1 (5), 67-80. [in Ukraine]
3. Uraeva, G.E., & Bogoliubova, O.N. (2013). Opyt perezhivaniia onlain-agressii u molodyh vzroslyh: sovremennoe sostoianie i perspektivy issledovaniia problemy [The experience of online aggression in young adults: the current state and prospects of the problem research]. *Psihologicheskie issledovania – Psychological research*, Vol. 6 (27), 12. Retrieved from: <http://psystudy.ru> [in Russian].
4. Alexy, E.M., Burgess, A.W., Baker, T., & Smoyak, S.A. (2005). Perceptions of cyber stalking among college students. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, Vol. 5(3), 279-289.
5. Anderson, C.A., & Dill, K.E. (2000). Video Games and Aggressive Thoughts, Feelings, and Behavior in the Laboratory and in Life. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 78, 772-790.
6. Finn, J. (2004). A survey of online harassment at a university campus. *Journal of Interpersonal*, Vol. 19(4), 468-483.
7. Goebert, D., Else, I., Matsu, C., Chung-Do, J., & Chang, J.Y. (2011). The Impact of cyberbullying on substance use and mental health in a multiethnic sample. *Matern Child Health*, Vol. 15(8), 1282-1286.
8. MacDonald, C., & Roberts-Pittman, B. (2010). Cyberbullying among college students: prevalence and demographic differences. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, Vol. 9, 2003-2009.
9. Patchin, J.W., & Hinduja, S. (2010). Cyberbullying and self-esteem. *Journal of School Health*, Vol. 80(12), 614-621.

10. Turan, N., Polat, O., Karapirli, M., Uysal, C., & Turan, S.G. (2011). The new violence type of the era: Cyber bullying among university students. *Violence among university students. Neurology, Psychiatry and Brain Research, Vol. 17(1), 21-26.*

11. Wang J., Nansel, T.R., & Ianotti, R.J. (2011). Cyber and traditional bullying: differential association with depression. *Journal of Adolescent Health, Vol. 48(4), 415-417.*

12. Ybarra, M.L. (2004). Linkages between depressive symptomatology and internet harassment among young regular internet users. *Cyber Psychology and Behavior, Vol. 7(2), 247-257.*

Мыцько Володимир. «Семантико-статистический анализ употребления лексики «насилие» пользователями веб-сайтов». Жизнь современного человека все больше становится связана с новой формой социальной реальности - виртуальной коммуникативной средой. Изучение реальных общественных процессов и их значения в становлении личности невозможно без учета колоссального как деструктивного, так и конструктивного влияния виртуального мира коммуникации. В статье представлены результаты контент-анализа семантической категории «насилие» в виртуальной коммуникативной среде по частоте использования в некоторых типах Интернет-ресурсов и в плоскости общего преобладания по отдельным веб-сайтами. Статья содержит сравнительные результаты трех этапов эмпирического исследования, проведенного в разные временные промежутки (2013, 2014, 2015 гг.) на основе выборки сформированной из авторов и посетителей различных Интернет-сайтов.

Ключевые слова: насилие, виртуальная коммуникативная среда, контент-анализ, Интернет-ресурсы, сайты, веб-форумы, социальные сети, блоги.

Mytsko Volodymyr. Semantic and statistic analysis of «violence» lexem using by web-site's users. The life of modern person is increasingly becoming connected with a new form of social reality - virtual communication environment. Virtual communicative space opens unlimited possibilities for manifestation of person's own individuality, expands the boundaries of social competence and social importance of everyone, and provides a means to personal fulfillment. The study of real social processes and their importance in the formation of personality is impossible without enormous destructive as well as constructive influence of the virtual world of communication. The article presents the results of content analysis of the semantic category of «violence» in the virtual communication environment for the frequency of its use in certain types of Internet resources and total dominance in the plane on separate websites. The article contains comparative results of the three phases of empirical research conducted at different time intervals (2013, 2014, 2015 years) formed on a sample of authors and visitors of various internet sites. Results of the study show that a significant number of discussed topics, issues, manifestations of emotional reactions of Internet users touch on violence; theme of violent is discussed by Internet users, especially by web forum members, in blogs, online media. The most active participants discuss the topic of violence in chats and blogs. The less active users of violence thematic are administrators and social networking, web forums, online media and private sites. These trends were identical for the three phases of the study.

Keywords: violence, virtual communicative environment, content analysis, online resources, websites, web forums, social networks, blogs.